

Asia: VN/34144/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Edustaako vastaaja

Jotakin muuta

2. Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus tavoitetta varhaisen tuen saatavuuden parantamisesta?

Kyllä

Ehdotetut toimet kohtaan 2:

-

3.1 Raskaudenaikaisissa neuvolapalveluissa

-

Ehdotetut toimet kohtaan 3.1:

-

Muita huomioita kohtaan 3.1:

-

3.2 Alle kouluikäisen neuvolapalveluissa

-

Ehdotetut toimet kohtaan 3.2:

-

Muita huomioita kohtaan 3.2:

-

3.3 Kouluterveydenhuollon palveluissa

-

Ehdotetut toimet kohtaan 3.3:

-

Muita huomioita kohtaan 3.3:

-

3.4 Opiskeluterveydenhuollon palveluissa

-

Ehdotetut toimet kohtaan 3.4:

-

Muita huomioita kohtaan 3.4:

-

4. Onko sääntely opiskeluterveydenhuollon ja siihen kuuluvasta sähköisestä terveystarkastuksesta terveydenhuoltolain 17 §:n 2 momentin ja 70 a §:n säännöksissä soveltamisen kannalta toimiva?

Kyllä

Ehdotetut muokkaukset kohtaan 4:

-

5. Onko esitetty sääntely valtioneuvoston asetukseen neuvolatoiminnasta sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sisällöstä riittävä terveystarkastusten toteuttamiseksi?

-

6. Yhtenä toimenpiteenä asetusluonnoksessa ehdotetaan kansallisten ohjeistuksien ja suositusten päivittäminen NEUKO-tietokantaan. Onko esitetty toimenpide riittävä?

Ei

7. Millaista muuta kansallista ohjausta ja toimenpiteitä esitetyn lainsäädännön onnistunut toimeenpano mielestänne edellyttää?

NEUKO-tietokannan lisäksi tiedotusta esim. ammattilehdissä ja webinaareja.

Muita huomioita hallituksen esityksen luonnoksesta:

Lakiehdotuksen vaikutukset koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon

Tarkastelemme lausunnossamme lakiehdotuksen vaikutuksia ja potentiaalisia riskejä erityisesti koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelujen saatavuuteen. Pääsy tarpeenmukaisiin palveluihin on keskeinen osa asiakas- ja potilasturvallisuutta. Lakimuutosten tulee ensisijaisesti edistää lasten ja nuorten hyvinvointia.

Kannatamme säädöspohjan selkeyttämistä, vaikuttavuuden lisäämistä sekä hyvinvointialueiden mahdollisuutta tehostaa toimintaansa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon järjestämisessä.

Lääkäri työvoiman kohdentaminen

Kouluterveydenhuollossa esiintyy merkittävää lääkäripulaa, mikä vaikeuttaa lakisääteisten tarkastusten toteuttamista. Tästä kärsivät erityisesti ne, jotka eniten tarvitsisivat lääkärin arviota. Siirtyminen tarpeenmukaisiin ja kohdennettuihin lääkärintarkastuksiin on perusteltua, mutta edellyttää vaikuttavuuden seuranta ja tutkimustietoa. On varmistettava, että erityistä tukea tarvitsevat tunnistetaan luotettavasti esimerkiksi kyselyiden ja terveydenhoitajan seulonnan avulla.

Yhdenvertaisuus ja alueelliset erot

Hyvinvointialueiden välillä on merkittäviä eroja koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluissa. On huolehdittava siitä, ettei liikkumavaran lisääminen johda alueelliseen eriarvoisuuteen terveystarkastusten toteutumisessa. Kansallinen ohjaus ja sääteily ovat välttämättömiä.

Jos laista poistetaan tarkat määräajat terveystarkastuksille, on vaarana, että minimitasosta tulee käytännön normi. On tärkeää määritellä, miten varmistetaan palvelujen saatavuus niille, jotka tarvitsevat enemmän tukea. THL:n arvion mukaan tällaisia nuoria on jopa 30 %.

Kouluikäisten terveystarkastukset

Varhainen ongelmien ja tuen tarpeen tunnistaminen on keskeistä. Säännölliset terveystarkastukset ovat lapsen oikeus ja tärkeä keino tunnistaa tuen tarpeet ajoissa. Tarkastusten harventaminen tai viivästyminen voi johtaa sairauksien, kehityshäiriöiden ja mielenterveysongelmien myöhäiseen havaitsemiseen.

Tarkastusten määrä, ajoitus ja toteutustapa tulee perustaa tutkittuun tietoon ja asiantuntijoiden laajaan näkemykseen. Hyvinvointialueilta kerätty kysely on hyvä alku, mutta tarvitaan myös tutkimustietoa.

Kannatamme ehdotusta, jossa huoltajat kutsutaan terveydenhoitajan tapaamiseen seitsemännen luokan alussa ja lääkärintarkastus toteutetaan kahdeksannella luokalla oppilaan kanssa kahdenkeskisesti.

Sähköinen terveystarkastus

Sähköisen terveystarkastuksen käyttöönotto toisen asteen opiskeluterveydenhuollossa on perusteltua, erityisesti korkeakouluopiskelijoilta saatujen kokemusten perusteella. Samoin tarveperustainen terveystarkastus aikuisopiskelijoille on kannatettava.

Huolena on kuitenkin, miten tavoitetaan ne opiskelijat, jotka eivät vastaa kyselyyn. Kutsutaanko heidät automaattisesti tarkastukseen? Entä miten huomioidaan ne, jotka eivät kykene vastaamaan sähköisesti esimerkiksi kieli- tai oppimisvaikeuksien vuoksi?

Vastaamatta jättäneiden joukossa voi olla erityistä tukea tarvitsevia nuoria. Tarveperustaisuus ei saa johtaa siihen, että osa opiskelijoista jää kokonaan ilman tarkastusta ja piilevät terveysongelmat, erityisesti mielenterveys- ja päihdeongelmat, jäävät havaitsematta.

Sähköisen terveystietokannan tietosuojan, yksityisyyden suojan ja läpinäkyvyyteen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Muita huomioita asetusluonnoksista:

-

Koskela Satu
Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus